

272 **EPISTOLARUM**
te dedi. Eos tibi, & rem, de qua mihi, velim curæ habeas. Nam, quam vehementer ad me pertineat, in iis, quas tibi illi reddent literis, descripsi.

CÆLIUS CICERONI S.

IX. **SIC** tu, inquis, Hirrum tractasti? Immo, si scias, quam facile, quam ne contentionis quidem minimum fuerit, pudeat te, autum illum unquam esse incedere tanquam tuum¹ competitorem. Post repulsam vero risus facit, civem bonum ludit, & contra Cæsarem sententias dicit:² expectationem corripit: Curionem proflus non mediocriter³ oburgatus. Hac repulsa se mutavit. Præterea qui nunquam in foro apparuerit, non multum in iudiciis versatus sit, agit⁴ causas liberales:⁵ sed raro post meridiem. De provinciis quod tibi scripseram Id. Sextil. actum iri,⁶ interpellat iudicium Marcelli, consulis designati. In kal. rejecta re,⁷ ne frequentiam quidem efficere potuerunt. Has literas a. d. iv. Non.

ARG. Gloriatum adilem se designatum: Hirrum repulsam: de rep. nihil actum: Ferridum commendat; de Pompeji & Scipionis in Cæsarem animo addit, & de Calidio in defensione diserto, in accusatione frigido. Anno U. C. 702.

¹ *Competitorem*] Auguratum, ep. 4.
² *Expectationem corripit*] Quantum in se est, vult reddere breviter: verat tam diu expectari in Cæsare tolerando in Gallis. Suet. Tib. 34. *Ladurum ac munerum impensas corripuit.* J. F. Gronov.

³ *Oburgatus*] Orta mihi de mendo suspicio est, quod fortasse scripserit Cælius: *Obiurgat. Scilicet hac repulsa se mutavit.* Et, *Sollicit*, unica scriptum litera S, occasione dederit loci depravandi. Omnes tamen libri veteres in, *Obiurgatus*, consentiunt. Itaque potest antiquum esse, & ideo Cælianum. *Manut.* Legendum *Obiurgat*: acriter reprehendit. J. F. Gronov. Meus ille optimus sic legit, *obiurgat*, ac repulsa se mutavit: quam scripturam non potui non probare. Curionem autem ideo corripit, quod tum ad Cæsaris partes transierit. *Grævius.*

⁴ *Causas liberales*] *Liberalis causa* est, qua quis, qui pro seruo erat, in libertatem vindicabatur iudicio, quod vocant *Plautus* & *Terent.* *liberalis causa* asserere *manu*. *Pantagathus* legit, *agit causas liberalis.* *Perperam.* *Græv.* Alii legunt, *liberalis*: quod interpretatur *Manutius*, facilis in recipiendis causis. J. F. Gronovius suspicatur, *causam liberalis*, scilicet publicæ, contra Cæsarem. Sed cum sequentibus hæc, opinor, non ita bene coherunt.

⁵ *Sed raro post meridiem*] Quasi dicat, ita prædere luxuriose solitum, ut deinde magnarum curarum oblitisceretur. *Gronov.*

⁶ *Interpellat*] Impedit, ob absentiam: nam erat Odavia maritus, quæ nephis fuit Juliz, Cæsaris sororis. Initio etiam civilis belli, cum provinciarum sortitio feret, privato consilio præteritus est, quasi propensior esset ad Cæsaris causam. Lib. I. *Comm. de Bel. civ. Manut.*

⁷ *Ne frequentiam quidem*] Hoc est, quantum res fuerit dilata in Kalendis, non tot tamen patres præsto fuerunt Kalendis, ut posset fieri *Senatus-consultum.* *Græv.*

AD FAMILIARES LIB. VIII. 273

Non. Septemb. dedi, cum ad eam diem⁸ ne profugatum quidem quidquam erat. Ut video, causa hæc integra in proximum annum transferetur: &, quantum divino, relinquendus tibi erit qui provinciam obtineat. Nam non expedietur successio; quando Galliz, quæ habent⁹ intercessorem, in eandem conditionem, quam ceteræ provinciæ, vocantur. Hoc mihi non est dubium: quo tibi magis scripsi, ut ad hunc eventum te parares. Fere literis omnibus tibi de pantheris scripsi. Turpe tibi erit, *Patifschum* Curioni decem pantheras misisse; te non multis partibus plures: quas ipsas Curio mihi, & alias Africanas decem donavit: ne putes illum tantum¹⁰ prædia rustica dare scire. Tu, si modo memoria teneres, & *Cybiratas* accesseris, itemque in *Pamphyliam* literas miseris (nam ibi plures capi ajunt) quod voles, efficies. Hoc vehementius laboro nunc, quod seorsum a collega puto mihi omnia paranda. Amabo te, impera tibi hoc curæ. Soles libenter, ut ego, majorem partem nihil curare. In hoc negotio nulla tua, nisi loquendi, cura est, hoc est, imperandi & mandandi. Nam, simulatque erunt captæ, qui alant eas & deportent, habes eos, quos ad *Sittianam* syngrapham misi. Puto etiam, si¹¹ ullam spem mihi literis ostenderit, me isto missurum alios. *Marcum* *Feridium*, equitem Romanum, amici mei filium, bonum & itrenuum adolescentem, qui ad suum negotium istuc venit, tibi commendo; & te rogo, ut eum in tuorum numero habeas. Agros,¹² quos fructuarios habent civitates, vult tuo beneficio (quod tibi facile & honestum factu est) immunes esse. Gratos & bonos

Tom. VII.

M m viros

⁸ *Ne profugatum quidem*] Plus est quam ceptum: minus, quam confectum. Cognoscitur exemplis. Nam epistola 30. lib. XII. *Profugato*, inquit, bello, ac pene sublato, renovatum bellum gerere conamur. Et *Tusc.* 5. *Profugata* jam hæc, & pene ad exitum adducta questio est. In oratione autem de *Provinciis*: *Si in Capitolium inveti visor cum illa insigni laurea gestoret, vos tamen oportere ab eadem illa onnis, a quo profugatus sunt, confici nolle.* Est igitur *Profugatum*, quod in eadem oratione *Affectum* Cicero vocavit. *Quid est*, inquit, *cur Cæsar in pro-*

vincia commorari velit; nisi ut ea, que per eum affecta sunt, perfecta resp. tradantur? *Manut.*

⁹ *Intercessorem*] Cum sit tribunus plebis, qui intercessurus sit, & impediturus ne Cæsari Galliz præfecto succedatur. *Græv.*

¹⁰ *Prædia rustica donare scire*] Agros pauperioribus de plebe. Alludit ad actionem Curionis de agro Campano, infra, epistola 10. J. F. Gronov.

¹¹ *Ullam*] H. *Strophanus*, nullam.
¹² *Quos fructuarios*] Qui civitatibus annuum vectigal pendunt. *Manut.*

viros tibi obligaris. Nolo te putare Favonium a¹³ columnariis¹⁴ præteritum esse: optimus quisque eum non fecit. Pompejus tuus aperte Cæsarem¹⁵ vetat & provinciam tenere cum exercitu, & consulem esse. Tamen hanc sententiam dixit, nullum hoc tempore senatus-consultum faciendum. Scipio hanc, ut kalendis Martiis de provinciis¹⁶ Galliis, neu quid conjunctim referretur. Contristavit hæc sententia¹⁷ Balbum Cornelium: & scio eum questum esse cum Scipione. Calidius in defensione sua fuit diligentissimus, in acculatione latis frigidus. Vale.

¹³ Columnariis] Apparet hic designari homines nullius pretii, e plebe: qui aut propterea dicti columnarii, quod ad columnam Mæmiam, de qua alibi, rei essent, ut videtur Manutio ad hunc locum, aliique; aut, quod potius crediderim, quia circa eam non cauta fallendi vererentur, similes subrostratis & subbasilicanis; quos & ipsos inde dictos scimus, quod pro rostris & ad basilicas esse solerent. Comprehenduntur turba forensi,

plebe urbana, de qua sæpe Cicero. *Ernestus.*

¹⁴ Præteritum] In petitione magistratus.

¹⁵ Vetat] Alii vocem hanc subaudiunt. Ursinus inuat in *moleste ferri.*

¹⁶ Galliis] Nominatum: quod iniquum erat: itaque pridie Kal. Oct. de provinciis consularibus, non de Galliis nominatum, S. C. factum est. *Epiit. 7. Manut.*

¹⁷ Balbum Cornelium] Gaditanum, pro quo extat Ciceronis oratio. *Idem.*

CÆLIUS CICERONI S.

X. SANE quam literis C. Cassii & Deiotari sumus commoti. Nam Cassius cis Euphraten copias Parthorum esse scripsit: Deiotarus, profectas per Commagenen in² provinciam nostram. Ego quidem præcipuum metum, quod ad te attinebat, habui; qui scirem quam paratus ab exercitu esses, ne quod hic tumultus dignitati tuæ periculum afferret. Nam de vita, si paratior ab exercitu esses, timuisses. Nunc hæc exiguitas copiarum, recessum, non dimicationem mihi tuam prælagiebat. Hoc quomodo acciperent homines,³ quam pro-

ARG. Scribit de belli Parthici rumore in urbe: de provinciis quid putet actum in: de Curionis actione circa Campanum agrum: de suo studio, ne Ciceroni provincia prorogetur. *Anno U. C. 702.*

¹ C. Cassii] Hic questor, interfecto M. Crasso, reliquias legionum conservavit, & Syriam in Pop. Rom. potestate retinuit, & postea proquestor hæc literas scripsit. Hic etiam postea in Cæsarem conjuravit. *Corr.*

² Provinciam nostram] Nam Commagene non erat populi Romani, sed regis Antiochi. Syriam significat: quod ex ep. 1. lib. XV. & ad Attic. ep. 18. lib. V. cognoscitur. *Manut.*

³ Quam probabilis necessitas] An probaturus sis hominibus, ut credere possint recompactum necessitate recessisse, te copias habuisse tam exiguas ut Parthis resistere non poteris. *Grævius.*

probabilis necessitas futura esset, vereor etiam nunc: neque prius definam formidare, quam tetigisse te Italiam audiero. Sed de Parthorum transitu nuntii varios sermones excitarunt. Alius enim Pompejum mittendum, alius ab urbe Pompejum non removendum, alius Cæsarem cum suo exercitu, alius consules: nemo tamen ex⁴ senatus-consulto privatos. Consules autem, quia verentur ne illud senatus-consultum fiat, ut paludati exeant, aut contumeliose præter eos ad alium res transferatur, omnino senatum haberi nolunt: usque eo, ut parum diligentes in republica videantur: ⁵ sed honeste, sive negligentia, sive inertia est, sive ille, quem proposui, metus latet sub hac temperantia, existimatione nolle provinciam. A te literæ non venerunt: &, nisi Deiotari subsecuta essent, in eam opinionem Cassius venerat, quæ diripiisset ipse, ut viderentur ab hoste vastata, finxisse bellum, & Arabas in provinciam immisisse, eosque Parthos esse, senatui renuntiasse. Quare tibi suadeo, quicumque est istic status rerum, diligenter & caute perferbas, ne aut⁶ velificatus alicui dicaris: aut aliquid, quod referret scire, reticuisse. Nunc exitus est anni: nam ego has literas a. d. xiv. Kal. Decemb. scripsi. Plane nihil video ante Kal. Jan. agi posse. Nosti Marcellum, quam tardus & parum efficax sit; itemque Servium, quam cunctator. Cujusmodi putas hos esse: aut qui id, quod nolint, consecere posse, qui quæ cupiunt, tamen ita frigide agunt, ut nolle existimentur? Novis magistratibus autem, si Parthicum bellum erit, hæc causa primos mentes occupabit. Sin autem non erit istic bellum, aut tantum erit, ut vos aut successores, parvis additis copiis, sustinere possint: Curionem video se dupliciter jactaturum, primum, ut aliquid Cæsari adimat: inde, ut aliquid Pompejo tribuat, quidvis, quamlibet tenne munuscu-

M m 2

lum

⁴ Ex S. C.] Non poterat enim privatus mitti ex Senatus-consulto, sed rogatione ad populum. *Arany.*

⁵ Sed honeste] Quicquid sit vitii, quod eas impediât, id velant prætextu moderatioris in appetenda provincia, quæ inter tam

cupidos vulgo laus habebatur. *Gron.*

⁶ Velificatus] Assentando gratificatus. Ut enim vela navium ad ventorum adspiraciones aptantur, sic orationem sæpe nostram ad aliorum voluntatem accommodamus. *Manutius.*

lum. ⁷ Paulus porro non humane de provincia loquitur. Hujus cupiditati ⁸ occursurus est Furnius noster. Plures suspicari non possum. Hæc novi. Alia, quæ possunt accidere, non cerno. Multa tempus afferre, & præparata multa scio. Sed intra ⁹ fines hos, quæcunque acciderint, vertentur. Illud addo ¹⁰ ad actiones C. Curionis, de agro Campano: de quo negant Cæsarem laborare; sed Pompejum valde nolle, ne vacuus advenienti Cæsari pateat. Quod ad tuum decessum attinet, illud tibi non possum polliceri, me curaturum ut tibi succedatur: illud certe præstabo, ne amplius prorogetur. Tui consilii est, si tempus, si senatus coget, si honeste a nobis recusari non poterit, velisne perseverare; mei officii est meminisse, qua obstinatione ¹¹ decedens mihi, ne paterer fieri, mandaris. Vale.

⁷ Paulus] Paulus Æmilius, consul designatus, non relinqui vult Cæsari provinciam: dure adversus illum loquitur. *Cell.*

⁸ Occursurus est Furnius] Quia tribunus plebis effect designatus, lib. V. ad Att. epist. 18. *Anagninus.*

⁹ Fines has] Quos ostendi. Scripsit enim proxime de Parthico bello, de consule Pau-

lo, tribunus pl. Curione & Furnio. *Manut.*

¹⁰ Ad actiones] Ad actiones Curionis hoc addo, de agro Campano. Præter cætera, Curio illud ager sequenti anno, ut ager Campanus, ante Cæsaris adventum, ex ipsius Cæsaris lege dividatur. Qua de re epist. 9. lib. I. *Manut.*

¹¹ Decedens] Pro discedens. *Idem.*

CÆLIUS CICERONI S.

XI. NON diu, sed acriter nos tuæ ¹ supplicationes torserunt. Incideramus enim in difficilem nodum. Nam Curio tui cupidissimus, cui omnibus rationibus ² comitiales ³ eripiebantur, negabat se ullo modo pati posse decerni supplicationes, ⁴ ne, quod furore Pauli adeptus esset boni, sua culpa videretur amisisse, & prævaricator causæ publicæ existimaretur. Itaque ad pacationem descendimus: & confirmarunt

con-

ARG. Nuntians, supplicationes post acrem concertationem decretas tandem esse, hortatur, ut decreti auctoribus, pro cuiusque merito & voluntate, gratias agat. Adit de successore Cæsaris quid actum sit, & commentarium urbanarum rerum mittit, Sirtianumque negotium de quo jam sæpius commendat. *Adno U. C. 703.*

¹ Supplicationes] Pro victoria Ciceronis

in monte Amano. Supplicationes enim dies festi sunt, quibus pro victoria & liberatione gratias diis suis Romani agebant. *Cell.*

² Comitiales] Dies: quibus agere cum populo licebat. *Manut.*

³ Eripiebantur] Quo modo? auspiciis. *Ld.*

⁴ Ne, quod furore Pauli] Ne occasionem rependende vicis, obnuntiantis consulis importunitate datam, amitteret. *Cell.*

consules, se his supplicationibus ⁵ in hunc annum non usus. Plane, quod utrisque consulibus gratias agas, est: Paulo magis certe. Nam Marcellus sic respondit, ⁶ se spem in istis supplicationibus non habere: Paulus, se omnino in hunc annum non edicturum. Renuntiatum nobis erat, Hirrum ⁷ diutius dicturum: prendimus eum. Non modo non fecit, sed, cum de hostibus ageretur, & posset rem impedire, ⁸ si, ut numeraretur, postularet, tacuit. Tantum ⁹ Catoni assensus est, qui de te locutus honorifice, non decrerat supplicationes. Tertius ad hos Favonius accessit. Quare pro cuiusque natura, & instituto, gratiæ sunt agenda: his, quod ¹⁰ tantum voluntatem ostenderunt; pro sententia, cum impedire possent, non pugnarunt: Curioni vero, quod de suarum actionum cursu tua causa deflexit. Nam Furnius & Lentulus, ut debuerunt, quasi eorum res esset, una nobiscum circumiecit, & laborarunt. Balbi quoque Cornelii operam & sedulitatem laudare possum. Nam cum Curione vehementer locutus est: & eum, si aliter fecisset, injuriam Cæsari facturum dixit: tum ejus fidem ¹¹ in suspicionem adduxit. ¹² Decrerant quidem, qui neque transigi volebant, Domitii, Scipiones; quibus hac re ad intercessionem evocandam interpellantibus, venustissime Curio respondit, se eo libentius non intercedere, quod quosdam, qui decernerent, videret confici nolle. Quod ad rempublicam attinet, in unam causam omnis

con-

⁵ In hunc annum non usus] Se nulli alii Imperatori, præterquam Ciceroni supplicationes decreturos. *Gronovius.*

⁶ Se in his supplicationibus spem non habere.] Alia sibi esse adversus Curionem præsidia, quibus confidat. *J. F. Gronov.*

⁷ Diutius dicturum] Ut diem dicendo consumeret, ne S. C. fieri posset. *Manut.*

⁸ Si, ut numeraretur] Fessus: Numerus Srorum, ait quovis Senatori Consuli, cum impedimento vult esse, quo minus faciat S. C. Raro conveniant iusto numero. *Gronov.*

⁹ Catoni] Cur ita senserit, exponit ipse in epistola, que extat lib. XV. cui Cicero respondens, dixit, se tanti facere Catonis illam laudationem, ut cum ea nullum triumviri esse conferendum existimet. Et ad Att.

VII. r. confirmat idem. *Manut.*

¹⁰ Tantum] Tantum pro saltem, ut lib. VII. epist. 31. *Gronovius.* Lege, tantum: se tibi tam benevolos ostenderunt. *Gronov.*

¹¹ In suspicionem] Quasi factus esset res dicitur in gratiam cum Cæsare: non bona fide cum illo in gratiam rediit. *Idem.*

¹² Decrerant] Scipiones & Domitii decreverant quidem supplicationes, contra tamen animi sententiam, qui volebant hanc rem confici, & cum hac de causa sæpius compellissent Curionem, rogassent fite ne intercederet, hoc enim est ad evocandam intercessionem, ad impediendam intercessionem, respondit Curio lepidissime, &c. *Gronov.*

Aliter tamen, sed, opinor, non ita bene *J. F. Gronovius*, ad Senec. ep. 47.

contentio coniecta est. ¹³ De provinciis, inquam, adhuc est. Incubuisse cum senatu Pompejus videtur, ut Cæsar Id. Novemb. decedat. Curio omnia potius subire constituit, quam id pati. Cæteras suas abiecit actiones. Nostri porro, ut quos tu bene nosti, ad extremum certamen rem deducere non audent. Scena rei totius hæc. Pompejus, tanquam Cæsa rem non impugnet, sed, quod illi æquum putet, constituat, ait Curionem quarere discordias. Valde autem non vult, & plane timet Cæsa rem consulem designari prius, quam exercitum & provinciam tradiderit. Accipitur latis male a Curione, & totus ejus ¹⁴ secundus consulatus exagitur. Hoc tibi dico: si omnibus rebus prement Curionem, ¹⁵ Cæsar defendetur: intercessorem si (quod videntur) reformidarint, Cæsar, quo ad volet, manebit. Quam quisque sententiam dixerit, in commentario est rerum urbanarum: ex quo tu, quæ digna sunt, selige. Multa transi, in primis ludorum explosiones. Et funerum, & ineptiarum cæterarum plura habet inutilia. Denique malo in hanc partem errare, ut, quæ non desideras, audias, quam quidquam, quod opus est, prætermittatur. Tibi curæ fuisse de Sittiano negotio, gaudeo: sed, quando suspicaris minus certa fide ¹⁶ eos tibi visos, ¹⁷ tanquam procurator sic agas, rogo. Vale.

¹³ De provinciis, inquam, adhuc est] Ita legendum. Quicquid erat antea disensionum, cessat & quietis, dom ducitur terra de provinciis. J. F. Gronov.

¹⁴ Secundus consulatus] In quo Pompejus iterum consul operam dederat, auctore fuerat, ut Trebonius tribunus pl. de Galliarum imperio Cæsari in alterum quinqueannum prorogando legem ferret. Quod beneficium nunc idem Pompejus conabatur eripere, cum

eum ante idus Nov. veller decedere. Manut.

¹⁵ Cæsar defendetur] Non ab amicis, ut Manutius, sed ab ipso Curione, intercessuro, quicquid in Cæsar. statuent. Gron.

¹⁶ Eos] A quibus exigenda pecunia est. Nam syngrapha Sirtiana facultatem dabat exigenda pecunie. Manut.

¹⁷ Tanquam procurator] Eo studio, quo solent ii qui aliena negotia procurant. Id.

CÆLIUS CICERONI S.

XII. **P**UDET me tibi confiteri, & queri de Appii, hominis ingratiissimi, injuriis, qui me odisse, quia magna

ARG. Queritur de Appii Claudii censoris ingrato animo, & injuriis, quem cum accusationem cogitare competisset, anteverit,

& ipsum postulavit lege Scantinia. Anno U. C. 703.

gna mihi debebat beneficia, cepit: & cum homo avarus, ut ea solveret, sibi imperare non posset, occultum bellum mihi indixit: ita occultum tamen, ut multi mihi renuntiarent, & ipse facile animadverterem, male eum de me cogitare. Posteaquam vero comperi eum ¹ collegium tentasse: deinde aperte cum quibusdam locutum, cum L. Domitio, ut nunc est, mihi inimicissimo homine, deliberare: velle hoc municipalium deferre Cn. Pompejo: ipsum ut ² reprehenderem, & ab eo deprecarer injuriam, quem vitam mihi debere putaram, impetrare a me non potui. ³ Quid ergo est? Tum quidem aliquot amicis, qui testes erant meorum in illum meritorum, locutus sum. Posteaquam illum, ne cui satisfaceret quidem me dignum habere sensi, malui collegæ ejus, homini alienissimo mihi, & propter amicitiam tuam æquissimo, me obligare, quam illius fimiæ vultum subire. Id postquam rescit, excanduit, & me causam inimicitiarum querere clamavit, quasi, quod mihi in pecunia minus satisfecisset, per hanc speciem similitatis eum conlectarer. Postea non destitit arcessere ⁴ palam Servium accusatorem, inire cum Domitio consilia: quibus cum parum procederet, ut ulla lege mihi ponerent accusatorem, compelli ea lege me voluerunt, qua dicere non poterant. Insolentissimi homines ⁵ summis Circensibus ludis meis postulandum me lege ⁶ Scantinia curant. Vix hoc

¹ Collegium tentasse] Legendum, ut bene monuerunt alii, collegam. Nimirum L. Pisonem, qui in Censura erat collega Appii. Hunc iste tentavit, ut & ipse notaret Cælium. Nam unius Censuris nota, sine alterius collegæ assensu, habebatur irrita. Inepti sunt qui de collegio augurum hæc intelligunt. Gronovius.

² Reprehenderem] J. F. Gronovius emendat, prebenderem, live proderem. Sensus totius loci est: Postquam comperi illum collegam suum, Censorem, Pisonem sollicitare, ut mihi notam inareret, & cum meo inimico Domitio consilia in meam perniciem inire, volui hoc in illius gratiam facere, ut ipsum precarer & obtestarer, ne tam inique mecum ageret, sed non potui hoc a me impetrare, ut ei quem servaveram, fierem supplex. Idem.

³ Quid ergo est?] Formula connectendi.

Petronius cap. 2. quid ergo est? Parentes objurigatione digni sunt. Cic. Orat. pro Quint. 28. pro Rosc. Amer. 19. Lib. V. epist. 5. J. F. Gronov.

⁴ Palam Servium] Nihil muto: videant tamen eraditi, an sit rectius, quod monui adolefens in schollis nostris, Palam Servium, quem Cicero nominat, ut accusatorem, lib. II. ad Q. Fr. epist. 2. & Cælius ipse paulo post: Vix hoc erat Pola elocutus. Manutius.

⁵ Summis Circensibus] Extremis diebus Circensium ludorum meorum. Idem.

⁶ Lege Scantinia] De nefando marium concubitu, quæ poenam irrogabat decem milia nummum. Quintilianus lib. IV. cap. 7. Capitale crimen postea fecit Julia lex. Ep. 14. Juvenalis Satyra 6. Suetonius in Domitiano. Idem.

hoc erat Pola locutus, cum ego Appium censorem eadem lege postulavi. Quod melius caderet, nihil vidi. Nam sic est a populo, & non infimo quoque approbatum, ut majorem Appio dolorem fama, quam postulatio, attulerit. Præterea cœpi facellum, in domo quod est, ab eo petere. Conturbat me mora servi hujus, qui tibi literas attulit: nam acceptis prioribus literis, amplius ⁸ quadraginta mansit. Quid tibi scribam, nescio. Scis Domitio ⁹ diem timori esse? Expecto te valde, & quam primum videre cupio. A te peto, ut meas injurias proinde doleas, ut me existimas, & dolere, & ulcisci tuas solere. Vale.

⁷ Capi facellum] Censuram erat curare, ut facella non in domo cuiusquam essent, sed populo paterent. Itaque Livius lib. XL. ubi loquitur de Lepido & Fulvio censoribus, Complura, inquit, facella publicæ sacra, occupata a privatâ, ut paterent, essentque populo, curantur. Cælius autem ut offenderet, Appium censorem officio suo deesse, petere cepit ab eo, ut facellum in domo privata ne relinquere: cuius rei cura Appii, qui censor erat, esse deberat. Sed libentius in-

tellegerim de facello, quod ipse Appius occupasset: ex quo gravior ei concitata esset invidia, occupatis rebus a censore, quas censor ab aliis occupatas, populo restituere deberet. Idem.

⁸ Quadraginta] Supple, diebus.

⁹ Diem] Quæ a nescio quo ei dicta erat ad iudicium subeundum. Et illud scis, ut ep. 14. Scis Appium hic ostensa facere? quasi esset, nunquid audisti? J. F. Gronov.

CÆLIUS CICERONI S.

XIII. GRATULOR tibi affinitate viri mediis fidius optimi. Nam hoc de illo existimo. Cætera porro, quibus adhuc ille tibi parum utilis fuit, & ætate jam sunt decussa; & consuetudine, atque auctoritate tua, & pudore Tullia, si qua restabunt, confido celeriter sublatum iri. Non est enim pugna in vitis, neque hebes ad id, quod melius sit, intelligendum. Deinde (quod maximum est) ego illum valde amo. Vides, Cicero, Curionem nostrum, lautum intercessionis de provinciis exitum habuisse? Nam cum de intercessione referretur, quæ relatio fiebat ex senatus-consulto, primaque M. Marcelli sententia pronuntiata esset, qui agendum cum

ARG. Gratulatur de affinitate Dolabellæ, qui Ciceronis filium duxerat: narrat de intercessione Curionis, & de provinciis quid actum sit: & de morte Hortensii, de qua

Cic. in Bruto, cap. 1. Anno U. C. 703.

¹ Quæ relatio fiebat ex S. C.] Quod est in epist. 8. hujus libri. Corradus.

cum tribunis plebis censebat: frequens senatus in alia omnia iit. ² Stomacho est Magnus nunc ita languenti, ut vix id, quod sibi placeat, reperiat. Transferant illuc, ³ ut ratio esset ejus habenda, qui neque exercitum, neque provincias tradere vellet. Quemadmodum hoc Pompejus laturus sit, cum cognoscat; quidnam reipublicæ ⁴ futurum sit, si aut non possit, aut non curet, vos senes divites videritis. Q. Hortensius, cum has literas scripsi, animam agebat.

² Stomacho est Magnus] Vulgo, Stomacho est scilicet Pompejus Magnus: in quo mediæ voces duæ Manutio videntur glossata, & a Lambino delentur.

³ Ut ratio ejus esset habenda] Sensus est: Plerique probabant Cæsarem consulem esse designandum, aut inter candidatorum numerum recipiendum absentem, antequam exercitum & provinciam tradiderat. Grævi. Edidit Victorius, ut nec ratio esset, &c.

⁴ Futurum] Sighonii codex, teste Manutio, habebat futurus, neque Pompejus: hoc est, utrum præsidium & defensor, an defector & proditor, ut interpretatur J. F. Gronovius: vel, quo loco ejus sit futura aucto-

ritas in republica, ut vult Grævius. Deinde hæc verba, si aut non possit, delent Manutius & Grævius, locumque asterisco indicant mutilum esse. Quod si ea deles, quia in M. non reperitur, legendum erit fortasse; si hanc covet. Plana enim sententia est, ac dillicida. Fuerat a libraribus scriptum pro haud: ac deinde, interpretationis causa, additum in margine non; quod postremo cum altera particula negante simul contextum occupavit. Erit igitur hic sensus; Vos senes divites videritis, quidnam Reip. futurum sit, si Pompejus haud caret. Ironice dictum. Olio.

CÆLIUS CICERONI S.

XIV. TANTI non fuit ¹ Arsacem capere, & Seleuciam expugnare, ut earum rerum, quæ hic gesta sunt, spectaculo careres. Nunquam tibi oculi doluissent, si ² in repulsa Domitii vultum vidisses. Magna illa comitia fuerunt, & plane studia ex partium sensu apparuerunt: ³ perpauci, necessitudinem secuti, officium præstitunt. Itaque mihi est Domitius inimicissimus; ut ne familiarem quidem suum quemquam tam oderit, quam me: atque eo magis, quod per injuriam

Tom. VII.

N n

juriam

ARG. Varia est Domitii repulsam, Saturnini accusationem, Pompeji & Cæsaris discordiam, Appii censoris ridiculam diligentiam narrat. Anno U. C. 703.

¹ Arsacem capere] Quia Cicero cum Partibus bellum gerebat, quorum rex Arsaces, regia Seleucia. H. Steph.

² In repulsa] Augurali, M. Antonio com-

petitore augure fusto. Corradus.

³ Perpauci] Pauci, inquit, iis sunt suffragati, quibus cognatione & amicitia fuerunt conjunctissimi, & debebant suffragari propter cognationem, si officium præstare, & facere quod se decebat, voluissent, sed potius in suffragiis ferendis partes, quibus studebant, sunt secuti. Grævius.

juriam sibi putat ereptum, ⁴ cujus ego auctor fuerim. Nunc furit, tam gavisos homines suum dolorem, unumque me studiosiorem Antonii. Nam Cn. Saturninum adolescentem ⁵ ipse Cn. Domitius reum fecit, sane quam superiore a vita invidiosum. Quod iudicium nunc in expectatione est, ⁶ etiam in bona spe, post Sext. Peducaei absolutionem. De summa republica saepe tibi scripsi, me ⁷ annum pacem non videre: & quo propius ea contentio, quam fieri necesse est, accedit, eo clarius id periculum apparet. Propositum hoc est, de quo, qui rerum potiuntur, sunt dimicaturi: quod Cn. Pompejus constituit non pati C. Caesarem consulem aliter fieri, nisi exercitum & provincias tradiderit: Caesari autem persuasum est, se salvum esse non posse, si ab exercitu recesserit. Fert illam tamen conditionem, ut ambo exercitus tradant. Sic ⁸ illi amores, & invidiosa conjunctio, non ad occultam recedit obreftationem, sed ad bellum se erumpit: neque mearum rerum quod consilii capiam, reperio; quod non dubito, quin te quoque hac deliberatio sit perturbatura. Nam mihi cum hominibus his & gratia & necessitudo est: tum ⁹ causam illam, non homines odi. Illud te non arbitror fugere, quin homines in diffensione domestica debeant, quamdiu civiliter sine armis certetur, honestiorem sequi partem: ubi ad bellum & castra ventum sit, firmiorem, & id melius statuere, quod tutius sit. In hac discordia video, Cn. Pompejum senatum,

⁴ Cuius ego auctor fuerim] Quid mirum? cum amicissimus Curioni esset Caesius, Curio autem vehementer Antonio faveret. Quod ei obicit Cicero Philipp. II. *At, inquit, cum es salus augur, unam tribum sine Curione ferre potuisses? cuius etiam familiares de se condemnati sunt, quod tui nimis studiosi fuissent.* Plutarchus etiam Curionis praecipue opera, tribunatum hoc anno generis, Antonium augurem creatum narrat. *Manutius.*

⁵ Ipse Cn. Domitius] Lucii filius, de quo illa superiora scripta sunt. *Idem.*

⁶ Etiam in bona spe] Et tamen evasuram reum putant: praesertim cum absolutus sit Sextus aequae aut gravius nocens. *J. F. Gronov.*

⁷ Annum] Est hic sensus: me non cre-

dere per annum pacem duraturam. Intra annum bellum oritur civile. *Grævius.*

⁸ Illi amores] Intelligit matrimonium Pompeji, cum potentia cupiditate doceret Iuliam Caesaris filiam: de qua nundinatione matrimoniorum, qua respublica opprimebatur, queritur Cato apud Plutarch. in vita Julii. *Invidiosa conjunctio*, est triumviratus quem inierant Caesius, Pompejus & Caesar, his legibus, ut nihil in republica gereretur, ipsis improbantibus. *Grævius.*

⁹ Causam illam] Caesaris scilicet, qui nimiam potentiam quaerebat & contra patriam antiqua instituta volebat absens Consul creari, neque sine pactione, ut senatus volebat, exercitus & provinciam tradere. *Idem.*

quoque res iudicant, secum habiturum: ad Caesarem omnes, qui cum timore aut mala spe vivant, accessuros: exercitum conferendum non esse. ¹¹ Omnino satis spatii sit ad considerandas utriusque copias, & ad eligendas partes. Prope oblitus sum, quod maxime fuit scribendum. Scis Appium censorem hic ¹² ostenta facere? de signis, & tabulis, ¹³ de agri modo, de aere alieno acerrime agere? Persuasum est ei, ¹⁴ Censuram, lomentum aut nitrum esse. Errare mihi videtur. Nam sordes eluere vult, venas sibi omnes & ¹⁵ viscera aperit. Curare per deos atque homines, & quam primum hanc risum veni: legis Scantiniæ iudicium ¹⁶ apud Drusum fieri: ¹⁷ Appium de tabulis & signis agere. Crede mihi est propterandum. Curio noster sapienter id, quod ¹⁸ remisit de stipendio Pompeji, fecisse existimatur. Ad summam, quaeris, quid putem futurum. Si alteruter eorum ad Parthicum bellum non eat, video magnas impendere discordias: quas ferrum & vis iudicabit. Uterque animo & copiis est paratus. Si sine tuo periculo fieri possit, magnum & jucundum ¹⁹ tibi fortuna spectaculum parabat.

¹⁰ Quoque res iudicant] Iudices: quos Pompejus tertium consul CCCLX. legerat. *Manutius.*

¹¹ Omnino satis spatii sit] Forte: Opto. Diu velint, ne citius hoc malum nobis superveniat, quam sit temporis habuerimus ad agendam utriusque vires. *Gron.*

¹² Ostenta facere] Mirifica, quae nemo crederet facile, dum scilicet gravem censuram ludat. *Grævius.*

¹³ De agri modo] Hoc est, de moderanda agrorum possessione. *Manut.*

¹⁴ Censuram, lomentum aut nitrum esse] Censuram ita sordes posse aut obtegere, ut lomentum rugas tollit, aut eluere, ut nitro e vestibus eluuntur maculae: id est, parat se censuram diligentia & severitate intamiam posse tollere eorum vitiorum, quibus antea se turpiter inquinavit. *Idem.*

¹⁵ Viscera aperit] Tantum adest, ut verterem de suis vitii opinionem hominum deleat, ut eam hac severitate vehementius etiam commoveat. *Idem.*

¹⁶ Apud Drusum] Livium Drusum, praetorem, quo nemo magis contra legem Scantiniæ commisit. Fortasse is est, de quo epist. 16. lib. IV. ad Att. *Idem.*

¹⁷ Appium] Male audientem earum rerum causa, de quibus acerrime agit. *Idem.*

¹⁸ Remisit de stipendio Pompeji] Hoc tempore optimatus & Pompeji acerrimus Curio erat adversarius. Intercedebat igitur, ne S. C. freret de stipendio Pompeji legionibus perfolvendo. Epist. 4. *Idem.*

¹⁹ Tibi fortuna spectaculum] Committendo Caesarem & Pompejum. Neutri enim Cicero sincere favebat: neuter Ciceroni, quem ab exilio non servaverat.

CÆLIUS CICERONI S.

XV. **E**CQUANDO tu hominem ineptiorem, quam tuum Cn. Pompejum vidisti, qui tantas turbas, qui tam nugax esset, commorit? Ecquem autem Cæsare nostro acriorem in rebus gerendis, eodem in victoria temperantiorem, aut legisti, aut audisti? Quid est? nunc tibi nostri milites, qui durissimis & frigidissimis locis, teterrima hieme, bellum ambulando confecerunt, malis orbiculatis esse pasti videntur? Quid? jam, inquis, gloriose omnia. Imo, si scias quam sollicitus sim, tum hanc meam gloriam, quæ ad me nihil pertinet, derideas. Quæ tibi exponere nisi coram non possum, idque celeriter fore spero. Nam me, cum expulisset ex Italia Pompejum, constituit ad urbem vocare. Id quod jam existimo confectum, nisi si maluit Pompejus Brundisii circumfedi. Peream, si minima causa est properandi isto mihi, quod te videre, & omnia intima conferre discipulo: habeo autem quam multa! Hui vereor (quod solet fieri) ne, cum te videro, omnia obliviscar. Sed tamen quodnam ob scelus iter mihi necessarium retro ad Alpes versus incidit? Adeo quod Intemelii in armis sunt, neque de magna causa. Bellienus, verna Demetrii, qui tibi cum præsidio erat, Domitium quendam, nobilem illic Cæsaris hospitem, a contraria factione nummis acceptis comprehendit, & strangulavit. Civitas ad arma iit. Eo cum quatuor cohortibus mihi per nives eundum est. Usquequaque, inquis, se Domitii male dant. Vellem quidem Venere prognatus tantum animi habuisset in ve-

ARG. Pompejum viruperat, Cæsarem laudat: cupidus conveniendi & alloquendi Ciceronis; de itinere ad Alpes, & Domitio dimisso. Anno U. C. 704.

1 Malis orbicularis] Rotunda mala, ova, &c. optima putantur: unde mala orbiculata per jocum pro lautissimis cibis dicuntur. Ernesius.

2 Expulisset] Cæsaris nomen subauditur.
3 Peream, si minima causa est] Peream nisi maxima causa est. Manut.

4 Discipulo] Plautinum verbum, quo etiam Cætilius usus est. Idem.

5 Adeo] Ob eam causam. Nec enim aliud hic, Adeo, videtur significare. Idem.

6 Intemelii] Intemelium oppidum Plinius citra Alpes constituit, & inter Ligurum gentes nominat, lib. III. cap. 5. Idem.

7 Usquequaque] In Italia & Gallia: nam & L. Domitius cum filio Cornii captus fuerat. Cellarius.

vestro Domitio, quantum Psecade natus in hoc habuit. Ciceroni? F. S. D.

8 Psecade natus] Vulgo ipse catenator. Domitium strangulare non dubitavit: quid Octav. Pantagathus, inquit Man. legendum Cæsari, Venere prognato, in vestro Domitio primus existimavit Psecade natus; ut signifi- facientium fuit? Hanc Lamb. & Græz. le- fectur Bellienus verna, Psecade enim analla ditionem receperunt.
est: verna autem filii, qui ancillis nascuntur. 9 F. S. D.] Id est, Filio salutem dic, Si Bellienus (ait Cælius) ancilla natus, ut dicitur, utitur autem est

M. CÆLIUS M. CICERONI S.

XVI. **E**XANIMATUS sum tuis literis: quibus te nihil nisi triste cogitare ostendisti: neque id quid esset, perscripisti. Neque non tamen, quale esset quod cogitares, aperuisti. Has illico ad te literas scripsi. Per fortunas tuas, Cicero, per liberos, oro, obsecro, ne quid gravius de salute & incolunitate tua consulas. Nam deos, hominesque, amicitiamque nostram testificor, me neque temere tibi prædixisse, neque temere monuisse: sed postquam Cæsarem convenerim, sententiamque ejus, qualis futura esset, parta victoria cognoverim, te certiorem fecisse. Si existimas eandem rationem fore Cæsari in dimittendis adversariis, & conditionibus ferendis, erras. Nihil nisi atrox & sævum cogitat, atque etiam loquitur. Iratus senatus exiit: his intercessionibus plane incitatus est: non, melièrcole, derit deprecationis locus. Quare si tibi tu, si filius unicus, si domus, si spes tuæ reliquæ tibi caræ sunt; si aliquid apud te nos, si vir optimus, gener tuus, valet, quorum fortunas non debes velle conturbare; sequere eam causam, in cujus victoria salus nostra est, ne aut odisse, aut relinquere cogamur, aut impiam cupiditatem contra salutem tuam habeamus. Denique illud cogita: quod

ARG. Pulso ex Italia Pompejo fundet Ciceroni Cælius, ne afflictam fortunam sequatur; consiliumque, ut in aliquam urbem a bello vacuum se recipiat. Anno U. C. 704.
1 Iratus senatus] Quia non obtinuerat, ut legati ad Pompejum de pace mitterentur; & quod, quascunque res agere instituerat,

L. Metellus tribunus pl. intercedens, omnes impediterat: de quo scripsit Cæsar lib. I. de bel. civ. & Plurarchus in ejus vita. Manut.
2 Exiit] Urbe, iturus in Hispaniam contra Pompeji legatos, ipso jam Italia pulso. Idem.

quod offensa fuerit, in ista cunctatione te subisse. Nunc te contra victorem facere, quem dubiis rebus ledere noluisti: & ad eos fugatos accedere, quos resistentes sequi nolueris, summa stultitia est. Vide, ne, dum pudet te parum optimatum esse, parum diligenter, quid optimum sit, eligas. Quod si totum tibi persuadere non possum: saltem, dum quid de Hispaniis agamus scitur, expecta: quas tibi nuntio adventu Caesaris fore nostras. Quam isti spem habeant, amissis Hispaniis, nescio. Quod porro tuum consilium sit ad desperatos accedere, non medius fidius reperio. Hoc, quod tu, non dicendo, mihi significasti, Caesar audierat: ac, simul atque, Ave, mihi dixit, statim quid de te audisset, exposuit. Negavi me scire: sed tamen ab eo petii, ut ad te literas mitteret, quibus maxime ad remanendum commoveri posses. Me secum in Hispaniam ducit. Nam, nisi ita faceret, ego prius quam ad urbem accederem, ubicunque esses, ad te percurrissem, & hoc a te praesens contendissem, atque omni vi te retinuissem. Etiam atque etiam, Cicero, cogita, ne te tuosque omnes funditus evertas: ne te sciens prudensque eo demittas, unde exitum vides nullum esse. Quod si te aut voces optimatum commovent, aut nonnullorum hominum insolentiam & jactationem ferre non potes, eligas censeo aliquod oppidum vacuum a bello, dum haec decernuntur, quae jam erunt confecta. Id si feceris, & ego te sapienter fecisse judicabo, & Caesarem non offendes.

2 Quod offensa fuerit] Si vereris, ne, in Italia si remanseris, Pompejum offendas: cogita, te, cum nonnulli ad eum transferis, hac eum cunctatione jam offendisse. Quid, quid esse potuit apud eum offensa, id subisti, qui cunctatus es, nec ad eum statim accessisti.

1 Quod hic Caelius, idem Atricius existimavit, ut ad eum epist. 2. lib. IX. scripsum est. Item. 4 Ad te literas mitteret] Misit: quae sunt lib. X. epist. ad Att. Item. 5 Censeo] Idem Dolabella, IX. 92.

CÆLIUS CICERONIVS.

XVII. ERGO me potius in Hispania fuisse tum, quam Formiis, cum tu profectus es ad Pompejum? Quod utinam aut non in ista parte Appius Claudius, aut non in hac C. Curio, cujus amicitia me paulatim in hanc perditam causam imposuit: nam mihi sentio bonam mentem iracundia & amore ablatam. Tum tu porro, cum ad te proficiscens noctu Ariminum venissem, dum mihi pacis mandata das ad Caesarem, & mirificum civem agis, amici officium neglexisti, neque mihi consulisti. Neque hæc dico, quod diffidam huic causæ: sed, crede mihi, perire satius est, quam hos videre. Quod si timor vestra crudelitatis non esset, ejecti jampridem hinc essemus. Nam hic nunc, præter feneratoros paucos, nec homo, nec ordo quisquam est, nisi Pompejanus. Equidem jam effeci ut maxime plebs, & qui antea noster fuit, populus vester esset. Cur hoc, inquis? Immo reliqua expecta. Vos invitos vincere coegero. Irritavi in me Catonem. Vos dormitis: nec hæc adhuc mihi videmini intelligere, quam nos pateamus, & quam simus imbecilli. Atque hoc nullius præmii spe faciam: sed, quod apud me plurimum solet valere, doloris atque indignitatis causa.

ARG. Queritur se Curionis amore & Appii odio in eas pertractum partes esse, unde multa jam sibi incommoda. Caesar enim, in bellum Pharsalicum profectus, Romæ Cælium prætorum reliquerat: quod autem non huic, sed Trebonio, res urbanas mandaverat, hic ægre ferens, emulatione turbas dedit, quibus ipse gravior incurrit malum. Excusat itaque, quod cum Cicero non profectus fuerit in Graciam, ad Pompejum. Anno U. C. 704.

nim in senatu dixerat, eodem se habiturum loco, qui Romæ remansisset, & qui in castris Caesaris fuissent. Item.

5 Nec homo, nec ordo] Latius patet Homo, quam Ordo. Itaque satis erat, Homo: aut dicendum fuit, nec ordo, nec homo. Sed excusat Cælium iracundia, qua perturbatus hæc scripsit. Manut.

6 Irritavi in me Catonem] Quod nonnulli irritavi in me crabrones, vel in me Caesarem legunt, sunt longe a veteribus vestigiis; & veror ne quanto magis corrigere voluit, tanto magis contaminent. Jaceant igitur hi loci, donec ex melioribus codicibus veralelo eluceat. Victorius.

7 Doloris] Hujus doloris causam Dio narrat lib. XLII. quod Caesar Trebonio prætori urbanam jurisdictionem mandasset, quam Cælius expetebat. Manutius.

1 Quod utinam] Intelligendum fuisse. 2] quod perdidisti. Significat se odio Appii abstinuisse Pompejanorum societate, amore Curionis Casari adhaerisse. J. F. Gronov. 2 Perditam] Doctorum conjectura est: nihil enim fani in Mis. 3 Quam vos] Servilium, Trebonium, & reliquos Caesarianos. Corrad. 4 Timor vestra crudelitatis] Pompejus e-

causa. Quid⁸ istic facitis? prælium expectatis, quod firmissimum est? Vestras copias non novi. Nostri valde depugnare, & 10 facile algere, & esurire consueverunt.

8 *Istic*] In Græcia. Nam post bellum Hispaniense, quo confecto statim Cæsar in Græciam contra Pompejum navigavit, hanc epistolam scriptam esse constat. *Idem*.
 9 *Quod firmissimum est*] Ex parte Cæsaris. *Idem*. Lege: *quo firmissimum est*, nempe

Cæsar, quo invictus est. J. F. Gronov.

10 *Facile algere*] Ergo paratiores ad sustinendum etiam diuturnum bellum. Nec esse, quod, ad fatigandum Cæsaris exercitum, Pompejani bellum trahant. *Cellar*.



EPISTO-

EPISTOLARUM
 AD FAMILIARES
 LIBER IX.

M. T. CICERO M. TERENTIO VARRONI S. D.

I. **E**X his literis, quas Atticus a te missas mihi legit, quid ageres, & ubi esses, cognovi: quando autem te visuri essemus, nihil sane ex iisdem literis potui suspicari. In spem tamen venio appropinquare tuum adventum, qui mihi utinam solatio sit: etsi tot tantisque rebus urgemur, ut nullam allevationem quisquam non stultissimus sperare debeat: sed tamen aut tu potes me, aut ego te fortasse aliqua re juvare. Scito enim me, posteaquam in urbem venerim, rediisse cum veteribus amicis, id est, cum libris nostris in gratiam. Etsi non idcirco eorum usum dimiseram, quod iis succenserem: sed quod eorum me suppedebat. Videbar enim mihi, cum me in res turbulentissimas infidelissimis fociis demissem, præceptis illorum non satis paruisse. Ignoscunt mihi, revocant in consuetudinem pristinam, teque, quod in eo permaneris, sapientiorum, quam me, dicunt fuisse. Quamobrem cum placatis his utor, videor sperare debere, si te viderim, & ea quæ premant, & ea quæ impendeant, me facile transiturum. Quamobrem sive in Tusculano, sive in Cumano² ad te placebit, sive (quod minime velim) Romæ: dummodo simul simus, perficiam

Tom. VII.

O o

pro-

ARGUMENTUM. Varronis adventum expectat, ut ex consuetudine ejus non minus, quam ex studiis ac libris, cum quibus in gratiam redierit, solatium doloris petat, quem ex afflictâ rep. ceperat. Anno U. C. 707.

1 *Impendeant*] Post Africanum bellum, quod Cæsar tunc gerebat. *Maunius*.

2 *Ad te*] Id est, apud te, & in tua villa: habuit enim & M. Varro villam in Cumano, quod ex proximo Academicorum ad ipsum missorum colligitur. *Vitior*.